Oleg URSAN

REZISTENȚA ANTISOVIETICĂ ÎN COMUNA SCHINENI

URSS a preluat controlul total asupra Basarabiei la 20 august 1944 în urma Operaţiunii Iaşi-Chişinău. Ideologia comunistă şi sistemul sovietic totalitar-stalinist, instaurat în Basarabia, a adus consecinţe grave pentru întreaga societate, îndeosebi la capitolul dreptul la „determinarea destinului său istoric". În mod barbar şi autoritar, mii de moldoveni au fost deportaţi pentru infracţiuni false sau pentru lipsa de loialitate a basarabenilor faţă de un regim antidemocratic. La fel, analiza critică a crimelor comuniste care au avut loc pe teritoriul Basarabiei se egalează cu politica nazistă, care poate fi caracterizată, drept scop „genocid etnic".

Memorări, Autorităţile Sovietice în 1940-1941 pe timp de pace au capturat, deportat circa 90 000 de basarabeni, învinuiţi de „colaboraţionism" cu români şi germani. Basarabenii conştientizau că forţele sovietice de securitate vor aplica metode barbare faţă de localnici şi după anul 1945 cu scopul de a lichida spiritul de naţionalism şi rezistenţă. Foametea din anii 1946-1947, declanşată în întreaga ţară, a incitat stările de spirit antisovietic.

Motivul de bază pentru nemulţumire în rândurile moldovenilor a cauzat şi politica fiscală sovietică. Nelegiuirile săvârşite de funcţionarii de partid şi de stat în timpul campaniilor de colectare a produselor agricole au provocat indignarea locuitorilor de la sat. Într-un raport al Secţiei organizatorice a CC al PC(b) M, expediat la Moscova pe 6 februarie 1945 se menţiona că încălcările semnalate în organizarea colectărilor de pâine constituie „un teren favorabil pentru agitaţia duşmănoasă împotriva colectărilor de pâine şi apariţia unor atitudini negative printre ţărani"[1].

În urma acestor încălcări, pe teritoriul RSSM au apărut un şir de organizaţii, grupări antisovietice, cum ar fi: *Grupul condus de ţăranul Filimon Bodiu*, care a activat în raioanele Chişcăreni, Sângerei, Teleneşti, Călăraşi în anii 1945-1950; organizaţie antisovietică de tineret *„Sabia dreptăţii"*, aria de acoperire – Bălţi, Drochia; *„Partidul libertăţii"* – o organizaţie antisovietică iniţiată în luna mai 1949, ce a activat în raioanele Chişinău, Kotovsk, Cărpineni; *„Armata Neagră"* – o organizaţie antisovietică formată imediat după deportările masive din

[1] Postică, E. *Rezistența antisovietică în Basarabia 1944-1950*, Chișinău, Știința, 1997, p. 31.

vara 1949 din grupuri de rezistenţă ascunse prin păduri, care au recurs la lupta cu armă împotriva puterii sovietice din raioanele Cornești, Chișcăreni; *„Partidul Democrat Agrar”* – o formaţiune de luptă, organizată pe principiile muncii clandestine, ce avea 25 de structuri primare şi un efectiv de circa o sută de ţărani combatanţi, activi la începutul anilor 50 în satele Chiperceni, Rezina, Răspopeni şi Orhei[1].

În Soroca în anii 1945-1950 a fost creată *Organizaţia Naţională din Basarabia „Arcaşii lui Ştefan”* (în continuare O.N.B.). Liderii Organizaţiei sunt Vasile Bătrânac (numele adevărat este Plopeanu), fost secretar al Şcolii Pedagogice din Soroca, conducătorul organizaţiei, şi Victor Solovei, învăţător la şcoala din comuna Dărcăuţi. Începând cu luna septembrie a anului 1945, la casa celor doi se adunau regulat Nicolae Prăjină-director de şcoală, Teodosie Guzun şi Anton Romaşcan-învăţători, Nichita Brumă-student la Şcoala Pedagogică. Toţi erau originari din diferite comune ale raioanelor Soroca şi Zguriţa[2].

Printre cei mai activi se numără şi **Vasile Băleanu**, învăţător la şcoala din comuna Schineni, comandantul organizaţiei „Ţăranul naţionalist” din Schineni[3].

Statutul O.N.B., elaborat de Vasile Bătrânac, includea un capitol special, în care erau formulate principiile de organizare, descrisă structura organizaţiei şi concretizate direcţiile de activitate. În statut se indicau obligaţiunile secţiilor, comitetelor şi membrilor organizaţiei. Astfel, activităţile planificate au fost repartizate în felul următor:

1. Secţia 1. Bădiceni, Şolcani, Baxani. Secţia va forma comitetele: Şolcani, Cotova, Sobari, Baxani. Raza principală va fi şoseaua Soroca-Zguriţa. Orice membru care va intra în raza secţiei întâi va acţiona numai în raza aceasta.

2. Secţia 2. Rubleniţa, Soroca. Secţia va acţiona în raza oraşului Soroca. Comandantul secţiei va scrie activitatea fiecărui membru. Se va mări numărul membrilor.

[1] Ghimpu, Gh., *Conștiința națională a românilor moldoveni*, Lucrare de sinteză cu texte antologice, ediția a III-a, 2010, pp. 397-399.
[2] Ghițiu, M., Unele aspecte de rezistență antisovietică în Basarabia postbelică, în *Analele Sighet,* Instaurarea comunismului între rezistență și represiune, FAC, 1995, p. 206.
[3] Postică, E., *Rezistența antisovietică în Basarabia 1944-1950*, Chișinău, Știința, 1997, pp. 144-155.

3. Secţia 3. Trifăuţi, Vasilcău, Racovăţ. Vor activa în raza secţiei lor, la fel şi pe şoseaua Soroca-Floreşti. Formarea comitetului Vasilcău. Atacarea deputaţilor sovietici.

4. Secţia 4. Sudarca, Horodişte, Arioneşti.

5. Secţia 5. Schineni, Hristici, Popeştii de Sus, Popeştii de Jos, Bulboci.

6. Secţia 6. Mândâc, Drochia, Şuri, Chetrosu.

7. Secţia 7. Titireaza, Zgura, Arioneşti.

8. Secţia 8. Dubna, Stoicani, Răduleni, Rădi, Soloneţ, Parcani.

9. Secţia 9. Dărcăuţi, Visoca, Tătăruşi, Teleşeuca[1].

Scopul de bază al O.N.B. a fost reducerea numărului lucrătorilor de partid prin nimicirea lor fizică, obţinerea armelor, ridicarea spiritului moral al populaţiei în lupta cu Puterea Sovietică[2]. Astfel de idei s-au regăsit şi în programul Naţional-Creştinilor Antisovietici din comuna Schineni:

1) Declanşarea unei răscoale armate împotriva puterii sovietice în momentul începerii unui război între Anglia şi SUA, pe de o parte, şi URSS, pe de altă parte, despre care erau încrezători că trebuia să izbucnească în timpul cel mai apropiat. Aceste răscoale aveau ca scopul să contribuie la înfrângerea sovieticilor;

2) a) Anihilarea fizică a unor activişti ai satului atât până la izbucnirea războiului, cât şi în timpul lui; b) Colectarea de muniţii pentru luptă;

3) Desfăşurarea de agitaţie anticomunistă pentru zădărnicirea acţiunilor comuniste la sat, prin scrierea de foi volante şi distribuirea lor în mediul rural[3].

Scopul naţional al înfiinţării acestei organizaţii este precizat de iniţiatorii într-un document datat cu 1 august 1946, din care citãm:

„Având în vedere a doua cotropire a bolşevicilor pe pământul sfânt al Basarabiei, dezlipirea fraţilor de acelaşi sânge, neam, limbă şi credinţă, fărădelegile săvârşite asupra vechilor plăieşi şi arcaşi ai lui Ştefan, care au stat zeci de veacuri stavilă la Nistru contra puhoiului slav şi au apărat pământul dăruit de Dumnezeu. Având în vedere deportările în masă, distrugerea căminelor, teroarea asupra poporului,

[1] *Ibidem*, p. 151.
[2] *Arhiva Națională a Republicii Moldova*, F. 3085, inv. 1, d. 143, f. 3.
[3] Mișcarea de rezistență în Basarabia: Organizația Național-Creștină Antisovietică. Site-ul: adevărul.md (Consultat: 20.05.2021).

deoarece moralul populaţiei este foarte scăzut şi bolşevicii din toate părţile caută să distrugă sâmburele românesc din Basarabia, am hotărât a înfiinţa o organizaţie cu scop naţional”[1].

Textul jurământului „Crezul Arcaşului”:

Cred în Dumnezeu şi în veşnicia neamului românesc.

Cred în comandantul O.N.B. „Arcaşii lui Ştefan”.

Cred în biruinţa O.N.B. „Arcaşii lui Ştefan” şi voi lupta până la moarte, căci mai bine mort pe pământul ce-l apăr, decât viu în mâinile duşmanului.

Urăsc de moarte dictatura stalinistă, pericolul civilizaţiei omeneşti şi al neamului omenesc.

Urăsc de moarte minciuna şi trădarea.

Aşa să-mi ajute Dumnezeu!”

Important e de menţionat că localitatea Schineni a fost foarte activă şi ambiţioasă în lupta contra regimului stalinist. Cercetările ne demonstrează că în luna octombrie 1946, liderul Organizaţiei Naţional-Creştine Antisovietice „Ţăranul naţionalist”, Vasile Băleanu, auzind că Vasile Bujor este trimis în regiunea Cernăuţi pentru comercializarea strugurilor, l-a rugat să stabilească legătură cu organizaţiile lui Bandera, dar mai ales să procure armament de la ei[2].

Vasile Băleanu avea relaţii strânse şi cu conducătorul O.N.B. Vasile Bătrânac. În timpul percheziţiei efectuate de colaboratorii a KGB, la ambii au fost găsite ordine în limba română, listele membrilor organizaţiei, programul de activitate, ştampile O.N.B[3], în urma cărora, consăteanul Vasile Băleanu şi alţii au fost arestaţi[4].

Lista membrilor a O.N.B. ai comunei Schineni:

1. Vasile Băleanu, născut în anul 1927, originar din Popeştii de Jos, moldovean, 7 clase, provenea dintr-o familie de ţărani mijlocaşi, învăţător la şcoala primară din Schineni;

2. Constantin Gangaliuc, născut în anul 1908, în comuna Schineni, moldovean, studii primare, provenea dintr-o familie de ţărani;

---

[1] Popa, I., Popa, L., *Românii, Basarabia și Transnistria*, București, Fundația Europeană Titulescu, 2009, p. 169.

[2] Mișcarea de rezistență în Basarabia: Organizația Național-Creștină Antisovietică. Site-ul: adevărul.md (Consultat: 20.05.2015).

[3] *Arhiva Națională a Republicii Moldova*, F. 3085, inv. 1, d. 143, f. 1.

[4] *Ibidem*, pp. 4-5.

3. Petru Vacari, născut în anul 1913, în comuna Schineni, moldovean, patru clase, provenea dintr-o familie de ţărani, a participat la cel de-al Doilea Război Mondial în cadrul Armatei Roşii;

4. Ştefan Cristal, născut în anul 1921, în comuna Baxani, moldovean, studii primare, provenea dintr-o familie de ţărani, era director de şcoală în comuna Nicoreni;

5. Simion Furtună, născut în anul 1910, în comuna Schineni, moldovean, studii începătoare, îşi lucra pământul propriu;

6. Pavel Biciuc, născut în anul 1907, în comuna Schineni, moldovean, studii începătoare, provenea dintr-o familie de ţărani, îşi lucra pământul propriu;

7. Constantin Vacari, născut în anul 1909, în comuna Schineni, moldovean, din ţărani mijlocaşi, a participat la cel de-al Doilea Război Mondial în cadrul Armatei Roşii, îşi lucra pământul propriu;

8. Tudor Colesnic, născut în anul 1900, în comuna Schineni, moldovean, studii începătoare, din ţărani mijlocaşi, îşi lucra pământul propriu;

9. Vasile Rusu, născut în anul 1907, în comuna Schineni, moldovean, studii începătoare, îşi lucra pământul propriu.

Şedinţa de judecată a avut loc la 5 august 1947, în regim închis, fără participarea procurorului şi a avocatului. Tribunalul Militar al Trupelor Ministerului Securităţii de Stat din RSS Moldovenească i-a condamnat pe Vasile Băleanu, Constantin Gangaliuc şi Petru Vacari la câte 25 de ani privaţiune de libertate. Ştefan Cristal, Simion Furtună, Pavel Biciuc şi Constantin Vacari au fost condamnaţi la zece ani privaţiune de libertate, iar Tudor Colesnic – la cinci ani privaţiune de libertate. Tuturor li s-a dispus confiscarea averii personale şi decăderea ulterioară din drepturile politice pentru un termen de cinci ani. Vasile Rusu a fost achitat. Vasile Băleanu, Constantin Gangaliuc şi Petru Vacari au fost eliberaţi din Gulag la 17 iulie, 14 august şi, respectiv, 14 iunie 1956. Ceilalţi camarazi la fel au fost eliberaţi în anul 1956. În anul 1970, la solicitarea lui Pavel Biciuc, Procuratura RSS Moldoveneşti îi refuză reabilitarea. Membrii fostei Organizaţii Naţional-Creştine Antisovietice şi ai grupului „Arcaşii lui Ştefan” au fost reabilitaţi de Procuratura Generală a Republicii Moldova la 4 noiembrie 1991[1].

[1] Mișcarea de rezistență în Basarabia: Organizația Național-Creștină Antisovietică. Site-ul: adevărul.md (Consultat 20.05.2015).

Organele de securitate sovietică nu au reuşit să aresteze toţi membrii organizaţiei O.N.B. „Arcaşii lui Ştefan” care, rămaşi în libertate, au continuat programul lor de activitate. Această informaţie se confirmă datorită unor documente despre arestul lui Nicolae Cvasniuc, Alexandru Cvasniuc şi Parfeni Cvasniuc în anul 1948, cap de acuzare: membrii ai O.N.B.[1]

Arestările şi activitatea KGB-ului în satul Schineni nu i-au speriat pe consăteni. De exemplu, la începutul lunii martie 1950, când au avut loc noile alegeri în Sovietul Suprem al URSS, **Nicanor Tcaci** din Schineni a ţinut un discurs în faţa a mai multor săteni*: „Alegerile înseamnă că ne-a venit sfârşitul. Puterea Sovietică doreşte să demonstreze că poate crea o viaţă bună pentru poporul moldovenesc, dar această e o minciună – ei nu mai vorbesc, iar faptele lor duc spre pierirea poporului nostru. Unica modalitate de a evita „sfârşitul”, este boicotarea alegerilor. Dacă ne dorim o viaţă bună, trebuie să luptăm împotriva Puterii Sovietice. În timpul votării oamenii noştri trebuie să şteargă din buletine toţi candidaţii, atunci nu se va alege nimic din alegeri, iar lucrătorii sovietici vor fi nevoiţi să fugă din Moldova”*[2]. În anii 1948-1949 pentru participarea directă sau indirectă la O.N.B. „Arcaşii lui Ştefan” au fost arestaţi peste 100 de persoane[3], ceea ce demonstrează continuitatea rezistenţei antisovietice în Basarabia şi ridicarea spiritului de luptă contra sistemului totalitar-stalinist.

În toamna 1949, în locul Organizaţiei „Arcaşii lui Ştefan”, ia naştere o altă organizaţie clandestină ”Frontul Naţional Român”, care îşi propune ca scop „lupta contra jugului bolşevic rusesc. Din organizaţie făceau parte Victor Ciocârlan, Anatol Spinei, Petrică Bulat, Gheorghe Burlacu, fraţii Alexandru şi Gheorghe Roznovanu, Eugen Rotaru, Gheorghe Cematinschi, Ilie Sevacov, Nicolae Balaban şi alţii. Organizaţia „Frontul Naţional Român”, a activat (parţial şi în Chişinău) până în toamna anului 1952, când şi aceşti militanţi pentru cauza românească au fost descoperiţi şi condamnaţi. La 8 februarie 1953, Tribunalul Militar le-a pronunţat sentinţa, fiind condamnaţi la moarte prin împuşcare.

---

[1] Ghițiu, M. *Unele aspect de rezistență antisovietică în Basarabia postbelică*, în *Analele Sighet.* Instaurarea comunismului între rezistență și represiune. FAC, 1995, p. 211.

[2] Postică, E,. Rezistența antisovietică în Basarabia 1944-1950, Chișinău, Știința, 1997, pp. 87-88.

[3] Tudor, Ș., Organizația Națională din Basarabia „Arcașii lui Ștefan”, în Basarabia, 1992, Nr. 9, p. 150.

Din interviul cu doamna **Pocitari Maria** (a.n. 1920, satul Schineni), locuitoare a satului Schineni, am aflat următoarele: *„Eu l-am ştiut pe Vasile Băleanu. Un timp lucra învăţător în şcoală. Dar după 1945 nu mai lucra, se ascundea în satul Băxani, dar venea şi în sat. Ne aduna o dată în săptămână şi ne povestea ce făceau sovieticii în alte oraşe: despre arestări, deportări din 1941, activitatea KGB-ului. Zicea că comunismul ne va ucide pe toţi ca naţiune. Eu nu eram membra al O.N.B., dar ştiu că adunau bani, dădeai cât puteai, unii aduceau produse (brânză, lapte, ouă), le hrăneau pe activiştii, fiindcă ei nu lucrau, se ascundeau".*

Leşan Tatiana (a.n. 1922, satul Schineni): *„Adunările se făceau seara, după opt. Veneau tineri şi bătrâni, dar la urmă rămâneau vreo 15 activişti, le spuneau „Naţionaliştii". Ei aveau nişte cărţulii în mână, le spuneau «чёрная книжка» (trad. cărţulii negre). În 1947 eu nu l-am mai văzut, am auzit că a fost arestat. Veneau trei bărbaţi din Băxani, ziceau că Băleanu le-a zis să facă un fel de agitaţie contra preşedintelui colhozului. În seara ceea sătenii i-au stricat geamurile la casă, dar au fost traşi la răspundere. Unul din făptaşi a mers samovolnic la preşedintele colhozului şi i-a povestit, dar l-au bătut şi pe el. Lumea nu se mai ducea la întruniri, se temea. Nu ştiu, poate se mai întâlneau, eu nu mă duceam, mă temeam de copii"*[1]

Din interviul realizat cu domnul **Ion Furtună** (a.n. 1920, Schineni, r-nul Soroca): *„Domn Profesor – aşa spuneau lui Vasile Băleanu. Era tare ager şi vorbea frumos, literar. După ce terminam lucru prin gospădărie mergeam la soveşcianie (trad. întrunire). Luam cu mine o bucată de brânză, măligă şi puneam la grămadă. Ei nu lucrau, erau goniţi din sate. Noi le ajutam. El zicea că dacă românii ne vor scăpa de ciuma secerii, atunci vom trăi bine. Preşedintele colhozului se temea de ei şi nu umbla singur prin sat. Le spunea la toţi, că dacă v-a fi prin cineva care îl ajută pe „Vasea trădătorul" (Vasile Băleanu), atunci ne v-a lua casa. Astfel, nu se mai duceau din sat la soveşcianie cu Domn Profesor"*[2].

Ideologia comunistă a urmărit să înregimenteze la nivel psihosocial orice individ. Într-un climat de teroare, de frică şi nesiguranţă personală mulţi au fost nevoiţi să accepte colaborarea cu

[1] Interviul a avut loc pe 18.05.2016.
[2] Interviul a avut loc pe 20.05.2016 pentru cartea *„Satul Schineni: ieri şi azi".*

regimul fie din oportunism, fie din groaza pedepselor ce-i aşteptau dacă procedau altfel. Colaboraţionismul era o formă de neutralitate a individului şi de coexistenţă paşnică cu răul existent. Individul, controlat de către partid, îndeplinea ceea ce i se cerea la locul său de muncă şi în societate. A existat adaptabilitate la răul societăţii, caracteristică unei naţiuni întregi pentru a supravieţui[1].

În concluzie, putem reconfirma ideea că comuna Schineni a lăsat o amprentă istorico-decisivă în lupta contra inegalităţilor şi umilinţei din partea sistemului totalitar-stalinist. Zeci de membri ai Organizaţiei „Ţăranul naţionalist" din Schineni s-au sacrificat pentru viitorul acestei localităţi. Ei au demonstrat atât spiritul de patriotism, cât şi durerea faţă de toată Basarabia în contextul deportărilor, foametei, represiunilor şi politicii de deznaţionalizare a basarabenilor. Conştientizăm faptul că Organizaţia „Ţăranul naţionalist" şi alte grupări, nu ar fi reuşit să lichideze regimul totalitar-stalinist al unui imperiu puternic fără implicarea altor puteri, altor state. Dar ei au demonstrat că *Libertatea* şi *Dreptatea* istorică e mai presus de orice valoare materială, în contextul dreptului internaţional la determinarea destinului său istoric.

Anti-Soviet resistance in the commune of Schineni

The history of Schineni village – as a model of anti-Soviet resistance at local level, generated by teachers and ordinary people. The creation of anti-Soviet National Christian Organization „Ţăranul naţionalist", led by primary school teacher Vasile Baleanu, aimed to rise the moral spirit of the population against a stalinist, dictatorial, discriminatory regime of URSS policy, being characterized as „ethnic genocide" in Basarabia.

Keywords: history, anti-Soviet resistance, dictatorial and discriminatory.

Oleg URSAN,
doctorand
Facultatea de Istorie şi Filosofie
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *olegursan@yahoo.com*

[1] Curculescu, M., Scurtu, I., Dincă, C. și alții, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi,* București, Petrion, 1999, p. 149.